

Mindig mondtam, hogy kicsi ez a Kárpát-medence

(Elmélkedés egy emlékkiállítás megtekintése kapcsán)

Prológus: 2000. május 17-én, a diósdai Rádiótechnikai Múzeumban Katona Kálmánnal, iskolatársammal *(akkor éppen Közlekedési Hírközlési és Vízügyi miniszter volt, a Dob utcában)* emlékfát ültettünk. Pontosabban együtt locsoltuk meg Puskás Tivadar emlékfáját, mint volt és aktív Gyáli úti diákok. A jól sikerült piknik végén a résztvevők aktívabb csoportja megalapította a „Múzeumi Egyetértés Egyletet”, melynek Katona Kálmán tiszteletbeli elnöke lett. Azóta eltelt 15 év. Katona Kálmán már lassan 15 éve nem miniszter, én meg 2 éve nem vagyok a Puskás Technikum igazgatója, de az Egylet él és virágzik.

Leányfalun

A Múzeumi Egyetértés Egylet a minap kirándulást szervezett Leányfalura. A fő cél dr. Szász István Tas lakóházában a „Hitel” folyóirat emlékmúzeumának megtekintése, a másodlagos cél ebéd után a Leányfalui Közgyűjtemény épületében, Móricz család egyik házában a Móricz emlékszoba *(kiállítás)* végig elemzése lett.

Az életben mindenhez szerencse kell!

Hatalmas mázlink volt. A telefonon egyeztetett idegenvezető „megbetegedett”, ezért megkérte a szomszéd hölgyet segítse ki, ha már a „Pesti Muzeológusok” gyűnnek. Egy kedves, halk szavú *(kb. velünk egykorú)* hölgy fogadott bennünket. Miután betessékelt, és leültetett az emlékszobában, bemutatkozott.

„Kolos Virág vagyok, Móricz Zsigmond unokája!” Súlyos másodpercek teltek el, míg dekódoltuk a mondatot. Ezt azért nem vártuk. Egy legenda élő leszármazottja? Álmodom? Az ízletes töltött „pipi combi”, meg a korsó sör hatására bóbiskoltam el, mint az utóbbi időben annyiszor? De nem! Igaz kényelmesen ülök a sor szélén, A szemem nyitva. Mellettem Málnási András és B. neje, meg a többiek. Szférák zenéje nem hallatszik. Egy korsó után apró egerek sem rohagnak, ... és a hölgy folytatja:

„A Móricz Helytörténeti Múzeumban vagyunk, ahol Móricz Zsigmond sohasem lakott. Az Ő háza a szomszéd telken lévő Móricz kertben található. Az a ház a mai napig a család nyaralója. Ott volt, az 1979-ig látogatható dolgozó szobája. Mivel a pesti Irodalmi Múzeum megvette a berendezést, az irattárat, a könyvtárat, ott megszűnt a látogatás. A nagypapi halálának 50. évfordulóján, 1992-ben nyílt ez a kiállítás, mely azóta is látogatható.”

A kiállításnak főleg a fotóanyaga lenyűgöző. Az első, ami megfogott Zsiga bácsi gimnáziumi bizonyítványa. Három helyre is járt református gimnáziumba. A katonás szellemű debreceniben kínlódott 6 esztendő, majd a liberálisabb sárospatakiba került, de ezt sem bírta végigjárni. Ekkor anyai nagybátyja, Pallagi Gyula (*aki mellesleg a kisújszállási gimnázium igazgatója volt*) magához vette. A csókos rokon itt aztán jó tanuló lett. A bizonyítványát szinte csak jelesekkel írták tele, kivéve tornából, melyből elégségeseket kapott. Ezt olvasván, megdobbant a szívem. Végre egy féltestvér. (*Én is tornából, meg énekből csak kegyelemből kaptam meg a középezt.*) Ezután jött a Nagy Háborús tabló. Önkéntes haditudósító volt. Több könyvet is írt. Közöttük „Kárpáti emlékek”, „Zsuzsánna Klagenfurtban” és „Kissamu Jóska” címmel. Ezen kívül szerette a diót (*vagy csak a diófát*), a szilvalekvárt (*én a szilvapálinkát is*). Újabb két közös vonás. Első felesége Holics Eugénia tanítónő volt, akit csak Jankának hívtak. A hölgy „jó fej lehetett”. Sokat vitatkozott Zsigával, hites urával, még írásaiba is belejavított. (*Na, ezzel én is így vagyok. A tényérdobálásig nem megyünk el mérnök-tanár nejemmel. Persze az is igaz, hogy én vagyok olyan pofátlan, hogy belejavítok az ZH példáiba. Te Jóságos Atya Péter, akkor én vagyok a Horváth család Jankája?*)

Nekik három lányuk volt: Virág, a néni mamája (*író, apámmal egyidős*), Gyöngyi (*emlékiratíró, műkedvelő festő*), Lili (*színésznő, naiva*).

Nekünk két fiúnk van: Bálint (*no sport, informatikus*), Ákos (*válogatott kenus, informatikus PhD*). Igaz, hogy én licitáltam egy harmadik leánygyermekre is, de nejem ezt ellenezte. Én meg nem vagyok csiga. (*Aki képes magát is megtermékenyíteni.*)

Tovább haladva a kiállításon egy közismert fotó az írófejedelemről. Jobbra fésült dús fekete haj, magyaros fekete bajusz 1928-ból, tehát közel 50 éves. Nagyon ott van, az őszülő kakas. Majmolja egyetemi „iskolatársát” Babits Misit. (*Csak Ő el is végezte a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészstudományi karát, latin-magyar szakon. Őt is Négyesy László Corvin-koszorús professzor stílusgyakorlatai „izgatták” költővé.*) Babits Mihály, László Ákos írta egyik versében: **„Szekszárdon születtem, színésznőt szerettem”** Babits nőügyei megérnek egy fekete misét. Miután több mint egy évet „szerelmeskedik” Boncza Bertával (*Igen Csinszkával, Ady özvegyével*) összefut titkára, Szabó Lőrinc menyasszonyával, és lecsapja a kezéről. Hét hónap, hét találkozás után elveszi feleségül Tanner Ilona, Irén, Lujza, Kamilla külügyminisztériumi segéd tisztet, aki szőke, kékszemű és nagyon csinos. (*Csinszka pedig, Márffy Ödön festőhöz megy feleségül!*) Ilonának írói és költői ambíciói vannak, ezért Babits javaslatára Török Sophia néven publikál. Gyermekek nem születnek, ezért örökbe fogadják csecsemőként a házvezetőnő törvénytelen lányát, akinek Ilona testvére Tanner Béla a vérszerinti apja.

De térjünk vissza Móricz Zsigára, aki a citált vers sort komolyan véve, ráhajt Simonyi Mária színésznőre. Mivel ezt Janka, jogosan képtelen megemészteni, saját kezével vet véget életének, 1924-ben. A gyászév letelte után, 1926-ban (*mintha semmisen történt volna*) Zsigabá' feleségül veszi az új üdvöskét. Na, ebben a korszakban készült a fénykép a „kiskakasról”.

1919. januárjában a „Nyugatban” Móricz Zsigmond búcsúztatja Ady Endrét, a költőfejedelmet. (*Akkor már több éve publikál a folyóiratban.*) Az 1929-es világválság idején Móricz menti meg a lapot a megszűnéstől. „Ha szerkesztő lesz, akkor kifizeti a lap adósságait”. – ígéri. (*Az is lett, 1929-1933-ig.*) Nem tud kijönni Babits Mihállal, ezért a **„Kelet Népe”** folyóirat felé fordul, és 1939-től annak lesz a főszerkesztője. A Nyugat utolsó száma 1942. szeptember 1-jén jelenik meg. Móricz Zsigmond meg **szeptember 5-én** halt meg, ahogy partecédulán látható a kiállításon. (*Én meg 6 év múlva, 1948. szeptember 5-én születtem.*) Tornából a bélás, a tömött bajusz, meg az identitás tudat: csak a nők... Még a végén késői reinkarnációja lettem az írófejedelemnek, mint „elektroművész”, majd a Gyáli úti „Infoszféra” direktora. Sajnos csak Pesten születtem, így aztán színésznőt nem szerethettem!

Hazatérve a kiállításról elkezdtem Zsigabácsi után nézni a „bulvár sajtóban”. Ekkor derült ki, hogy a kiállításból az utolsó 6-8 év (*valahogy*) kifelejtődött.

Volt egyszer egy kis „Csibe”, meg a fiacskája, Imruska

Littkey Erzsébetet anyja, mint törvénytelen gyermeket a kórházban hagyta. Állami gondozásba került, ahonnan, amikor már 6-8 éves lett falusi nevelőszülőknél adták ki, ahol cselédként kezelve megalázták, verték. 17 évesen 1933-ban Pestre szökik, ahol alkalmi prostitúcióból tartja el magát. 1934-ben megismerkedik a „kapuzárástól” pánikolló Móricz Zsigomddal, mint alkalmi partnerrel.

Zsiga bácsi, már unja a „szép színésznőt”, mert nincs miről beszélgetni vele, nincs közös témájuk, a házaseseten kívül. *(Micsoda mákom van, az asszony digit, meg elektronika ZH példáinak a lektorálásával!)*

Littkey Erzsébet, aki Zsigabá’ „Csibének” becéz, 1935-ben megszüli fiát Imrét, aki állami gondozásba kerül. Csibe klasszikus öngyilkossági kísérletét, vagyis hogy a Ferencz József hídról a Dunába ugorjon, Móricz Zsigmond hiúsítja meg.

Majd 1936-ban a leányfalui családi nyaralóba költözik Csibével és fiával. *(Aki jelenleg Dr. Móric Imre gépészmérnök.)* Ebből egyenesen következik, hogy főhősünk Csibét és Imrét is örökbe fogadta, így aztán már öt gyermekes apává avanszált.

Csibe kezdetben írói „alapanyag”. Például életének első évtizede a méltán nagysikerű „Árvácska” mintájául szolgált. Csibe rendkívül intelligens, nagyon könnyen tanul. Kezdetben házvezető és kertészvezető, majd a Kelet Népe szerkesztőségi titkára lesz. Egy ügyvéddel *(dr. Keresztes Károllyal)* megalapítják a Móricz Könyvkiadó Vállalatot. Ezt a továbbiakban Csibe vezeti. 1942-ben Móricz Zsigmond halála után a testvérek *(Virág, Gyöngyi és Lili)* Csibét és fiát kiebrudalják a leányfalui nyaralóból. Csibe Pesten könyvesboltot nyit, melynek emeletén helyezi el a kiadót. *(A II. világháborúban ezen kiadó nyomdája volt az ellenállási mozgalom számos iratának elkészítője.)* Csibe 1971-ben halt meg, ezért csak posztumusz kaphatta meg 1997-ben a **Világ Igaza** kitüntetést. Littkey Erzsébet és férje, dr. Keresztes Károly *(a Móricz Kiadó jogi képviselője)* közös sírja a Farkasréti temetőben található meg.

Epilógus: A kiállításon ismerősnek tűnt Kolos Virág, a néni neve. Hallottam egy Kolos (Koch) Richárdról, a tanszékvezető egyetemi tanárról, a BME Villamosmérnöki Kar Műszer- és Méréstechnikai Tanszék (*MMT*) alapítójáról. Aki később miniszterhelyettes, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság (*OMFB*) alelnöke lett. (*69 évesen, autóbalesetben halt meg.*) Sírja a Farkasréti temetőben található, és csodák-csodája az emlékkövén szerepel felesége Móricz Virág neve is, tehát **Ő volt Kolos Virág néni édesapja**. Az én Ákos fiam, meg hol tanít? Ezen a tanszéken, melynek mostani neve Méréstechnika és Információs Tanszék (*MIT*).

Ugye milyen kicsi a Kárpát-medence?

Budapest, 2015. április 17.

dHLF